

TORPINVENTERINGEN

STIGTOMTA

Socken i Jönåkers härad i Södermanland nordväst om Nyköping. Nummer framför namnen hänvisar till numren på kartan över torpen. För personuppgifternas riktighet kan ingen garanti lämnas. [Klicka här för att se karta.](#) *[Klicka på rubriker nedan för navigering.](#)*

Innehåll

1. Vaxhälla.....	4
2. Vaxhällastugan.....	4
3. Fjällskärs Väderkvarn	4
4. Fjällskärs gamla Skola.....	4
5. Solö.....	4
6. Ekebystugan	4
7. Björkbacken	4
8. Plogstugan	5
9. Mossen	5
10. Grindstugan.....	5
11. Verkeback	5
12. Jönåkers Härads Avrättningsplats.....	6
13. Kattkälla	6
14. Ticktorp	6
15. Gröndal	6
16. Norrstugan	6
17. Snersbergskrogen	6
18. Höglundastugan	7
19. Linde.....	7
20. Lindesberg	7
21. Bråten	7
22. Finnstugan	7
23. Lindesdal	7
24. Erikslund	7

25.	Simonstorp.....	8
26.	Gröndal	8
27.	Tingsplatsen	8
28.	Högstugan.....	8
29.	Salingestugan	8
30.	Bråkgrop.....	8
31.	Gamla Dansbanan	9
32.	Karlslund	9
33.	Brunnstugan	9
34.	Gamla Hvarväng	9
35.	Mellanstugan	9
36.	Stigtomta Flygfyr.	10
37.	Fjället.....	10
38.	Skåra Väderkvarn.....	10
39.	Spökstugan.....	10
40.	St. Kvarntorp.....	10
41.	L:a Kvarntorp	10
42.	Nedre Grindstugan	10
43.	Drömtorp	10
44.	Liljeholmen.....	11
45.	Kalkugn.....	11
46.	Arnudden.....	11
47.	Mosstorp.....	11
48.	Forntida offerhäll	11
49.	Djupviks såg.....	11
50.	Haglund.....	11
51.	Grindstugan.....	12
52.	Alstugan	12
53.	Bergstugan	12
54.	Wallersta Krog.....	12
55.	Simlund	12
56.	Lilla Ramshult.	13
57.	Vitmossen	13

58.	Grönstorp.....	13
59.	Kvarnen.....	13
60.	Skvaltkvarn.....	13
61.	Ingmässlan.....	14
62.	Kärnsjö.....	15
63.	Kärnsjö såg.....	15
64.	Bullerstorp.....	15
65.	Oxelgården.....	16
66.	Potatisgröpper.....	16
67.	Bråkgrop.....	16
68.	Gölstugan.....	17
69.	Qualsterbacken.....	17
70.	Mellantorp och Ynnerstorp.....	17
71.	Höjden.....	17
72.	Banvaktstugan 9.....	17
73.	Fiskarstugan, Wik.....	17
74.	Wiks Wäderqvarn.....	17
75.	Gårdssmedjan.....	18
76.	Hammarstugan på Helgesta.....	18
77.	Skräddartorp.....	18
78.	Sörkärrsstugan.....	18
79.	Rosenlund.....	18

Denna version med klickbar innehållsförteckning innehåller den ursprungliga texten från "Torpinventeringen". 2024-01-25 Mikael Wingren

Trefaldighetskällan. Sigvard Ejermo skriver om trefaldighetskällan i prästgårdsparken: Källan är belägen strax öster om vägen i sluttningen upp mot kyrkoherdebostaden. Den försåg prästgården med vatten. Även togs vatten till Klockarbol ur källan. Någon annan boende i samhället skulle egentligen inte få komma i fråga. Åströms slakteri hade emellertid fått den förmånen men däremot inte Berggrens handel. Gustaf Berggren hade blivit nekad och därför försökt övertala Åström om kompanjonskap om en gemensam källa. Han kunde dock inte övertala Åström, då denne hade gratis vatten från Trefaldighetskällan. Källan är allt fortfarande

brukbar. Dessa uppgifter är lämnade av Carl Andersson. Tilläggas kan att Prästgården och Skillra fortfarande försörjs med vatten från den brunn som nu är anlagd, där källan en gång fanns.

1. **Vaxhälla.** 1 mtl krono. Utgård till Tista? Ekonomibyggnaderna fanns kvar till omkring 1945. Under krigsåren, då beredskap låg inkallad, förekom det av militär anordnad dans vid Vaxhälla. Samtliga byggnader var bortförda vid inventering 1991, endast några grundstenar fanns kvar. Senast boende: Förre befallningsmannen Gustaf Edvard Karlsson, född 19/7 1885 i Björkvik. Gift 1910 med Ida Sofia Svedberg, född 25/2 1888 i Kila socken. Karlsson avled 17/7 1939. I husförhörslängden finns Waxhälla i Hjalma rote från längdens början 1726. 1861 noteras: Innehavare Södermanlands Regementes löningsfond.
2. **Vaxhällastugan.** Torp under Tista. Enligt husförhörslängden bebott 1783 - 1890.
3. **Fjällskärs Väderkvarn** Kvarnen låg väster om Fjällskär nära vägen Fjällskär - Önnersta. Den revs i början av 1920-talet.
4. **Fjällskärs gamla Skola.** Skolan låg några hundra meter norr om Solö. Den togs ur bruk 1880 då en ny skola byggts.
5. **Solö.** Sydväst om Fjällskär låg Solö, som på sin tid var huvudgård, med utgårdarna Fjällskär, Djelp och Ekeby. Husförhörslängden upptar Solö redan 1726 och det finns kvar till 1895. Syrener finns fortfarande kvar på tomten.
6. **Ekebystugan.** Soldattorp nr 83. Det låg nära Fjällskärs skola helt nära änden på startbanan vid Skavsta. Torpet brändes i samband med anläggning av flygbanan på 1970-talet. Bebott från 1726 eller tidigare. Soldaten Peter Häck bodde här från 1810 till 1835
7. **Björkbacken.** Torp beläget sydväst om Björka Frälsegård. I husförhörslängden finns Björkastugan = Björkbacken redan 1726. Från 1895 bodde skraddaren August Spångberg född 11/9 1825 och hustrun

Magdalena Olsdotter född 3/2 1829 vid Björkbacken. Torpet revs omkring 1920. Endast några syrener finns kvar. Skylt uppsatt 11/6 1994.

8. **Plogstugan** eller Fredriksdal Torpet var under Björka rote på Önnersta mark. Nybygge 1945, obebott från 1885. Skylt uppsatt vid spisröse. Första boende torparen Carl Erik Carlsson f 1812 m fam, sista statdrängen Karl Erik Jonsson f 1838 m hustru.
9. **Mossen**. Torp under Önnersta. Vid torpgrundsundersökning den 29/5 1991 fanns några gamla plommonträd och några grundstenar kvar. Flygbanan från F11 slutade helt nära torpgrunden. En åker ca 15-20 tunnland fanns omedelbart väster om grunden. Lantbrukaren Gösta Sandberg, Tallstugan uppger att Mossen skulle ha omfattat 13 tunnland åker och varit arrende till Önnersta. Målaren Gustaf Spångberg berättar den 19/6 1991 att mangårdsbyggnaden vid Mossen flyttats till Nykyrkavägen i början av 1920-talet och numera utgör stommen i fastigheten "Vilan". I husförhörslängden finns Mossen från 1783 till 1920. Bland boende vid Mossen kan nämnas torparen Anders Petter Ersson född 10/7 1826 i Råby, hustrun Anna Kajsa Carlsdotter född 17/3 1820 i Husby-Oppunda med döttrarna Hedda Mathilda född 22/8 1853 och Anna Charlotta född 28/8 1860 i Stigtomta. Familjen flyttade in 1853 och bodde kvar till 1875 då de flyttade till Tallstugan. Därefter bodde statdrängar vid Önnersta på Mossen. Torpskylt uppsattes torsdagen den 13 juni 1991 vid flygbanans ände. Sigvard Ejermo.
10. **Grindstugan**, Fjällskär. Låg på den s.k. Grindstumon mellan Nystugan och Vaxhälla. Huset brändes i slutet av 1930-talet i närvaro av bl.a. Greta Garbo. Åkern planterades med gran på 1940-talet. Det enda som finns kvar är delar av vårdträdet en gammal oxel. I husförhörslängden finns Grindstugan från 1791 till 1930. 1892 flyttade Anders Petter Jonsson född 25/9 1840 i Stigtomta och hustrun Albertina Larsdotter född 17/3 1849 i Nykyrka in och bodde kvar till mannens död 1924. De hade fem söner och två döttrar. Albertina bodde de sista åren på Stigtomta ålderdomshem Hon dog 1930. Torpskylt uppsatt 1994-06-11.
11. **Verkebäck**. Backstuga på Solö ägor 300 meter sydost om Grindstugan. Grunden finns kvar välbehållen. I husförhörslängden finns Verkebäck från 1886 till 1910 hela tiden bebott av f.d. soldaten gratialist Johan Robert

Skön född 19/4 1834 i Bettna och hustrun Maria Mathilda Persdotter född 13/11 1845 i Stigtomta. De hade barnen: Elin Augusta, Hulda Lovisa, Johan Arvid, Klas Robert, Thekla Vihelmina och Henning Oscar. Skyltad 1994-06-11.

12. **Jönåkers Härads Avrättningsplats.** Belägen i skogen nära Banvaktstugan 8 precis i hörnet där Stigtomta, Nicolai och Tuna socknar möts. Det sägs att ingen socken ville ha avrättningsplatsen inom sina gränser och att detta skulle vara orsaken till att den ligger just här.
13. **Kattkälla** Torp under Hvarväng, senare under Björka Hagstuga. Vid tillfället för utsättningen av torpskylten, som gjordes av Sigvard Ejermo måndagen den 27 maj 1991, fanns endast några grundstenar och ett stort gammalt lärkträd kvar. Den 19/6 1991 har f.d. målaren Gustaf Spångberg, Hallavägen 5, Stigtomta berättat att Kattkälla omkring 1915 flyttats till Bärstaområdet och utgör grundstommen till villan Björkliden. 1896 flyttade Lars Petter Andersson född 31/3 1844 i Lunda och hustrun Kristina Sofia Sjöstedt född 20/5 1842 i Lunda med dottern Hilda Charlotta född 26/6 1878 i Nikolai in från Nykyrka och bodde kvar till 1915. I husförhörslängden finns Kattkälla från 1726 till 1915.
14. **Ticktorp.** (Tiggtorp) under Nölsta, beläget omkring 500 meter norr om Björka Hagstuga var bebott redan 1726. Vägen dit ganska oframkomlig. Tydliga spår efter husgrunden finns kvar. Sist boende på torpet hette Eriksson. Han dog i mitten av 1940-talet, varefter stugan togs ned och flyttades till Hedenlunda i Vadsbro.
15. **Gröndal.** Skylt uppsatt 1998-09-19. Torp under Bondeby Krongård. I husförhörslängden angiven som backstuga och bebodd från 1865. Belägen nära Gölstugan och Kisängs sommarstugeområde.
16. **Norrstugan.** Belägen i Hjelma rote nordost om Önnersta. Torp under Önnersta. I husförhörslängden från 1783. Från 1851 bebott av arbetsfolk vid Önnersta.
17. **Snersbergskrogen.** I Bärsta rote nära det som idag heter Ängsäter. Landsvägen från Björkvik till Nyköping gick precis förbi krogen. Huset

fanns kvar till någon gång på 1940- talet. I husförhörslängden från 1783. 1875 ändrat till Snärsberg.

18. **Höglundastugan.** Finns inte i husförhörslängden, kan vara Höglunda, nybygge 1831 på L:a Snärsbergs ägor, backstuga men även kallat torp. Bebyggd 1831-33 av Gabriel Er. Östman född 1780 i Lerbo. 1838- 64 avsk. grenad. Gustaf Bär. Användes i början av 1940-talet som bostad för ladugårdskarlen vid Ängsäter medan deras ordinarie bostad renoverades. Huset var ett lågt hus om ett rum och kök. Det revs senare.
19. **Linde.** Vid vägen till Ängsäter. Där bodde fram till på 1940-talet en man vid namn Mellström. Hans dotter Gerda Mellström, mycket anlitad som sömmerska, bodde senare vid Bärsta Skola.
20. **Lindesberg.** Backstuga i Bärsta rote nära Ängsäter. Från 1872 bebott av Anders Johan Olsson f. 20/12 1833 inflyttad från Sörkärstorp. Hustrun Augusta Charl. Karlsdotter f. 26/8 1835 och dottern Elin Augusta f. 4/12 1869 bodde kvar till 1920.
21. **Bråten** Torp under Bärsta storgård, flyttat till Skogstorp. I husförhörslängden från 1726. Sista boende var f d arrendatorn Johan Rickard Pettersson m fam, utflyttad 1930.
22. **Finnstugan.** Soldattorp nr 86, under Bärsta Mellangård. 1726 bebott av soldaten Anders Bysing, från 1825 av soldater med soldatnamnet Tell.
23. **Lindesdal** på Bärsta ägor. Torpskylt uppsatt 1994-09-10. Backstuga i Bärsta rote i närheten av Ängsäter. Nybygge 1878. Från 1878 bebott av Anders Petter Pettersson f. 16/9 1826 i Stigtomta och hustrun Hedvig Sofia Eklund f. 11/10 1830 i Bälinge. Dottern og. Hedvig Lovisa Andersson f. 5/9 1855 i Nyköping Ö. bodde kvar ännu 1920. Omkring 1940 bodde en familj Gustavsson med barnen Per, Kajsa och Lasse vid Lindesdal. Det revs senare.
24. **Erikslund.** Skyltat 1994-09-10. Torp i Bärsta rote beläget öster om Ängsäter. I husförhörslängden från 1806. Revs på 1930-talet. Sista boende

var Klara Friberg, som på äldre dagar försörjde sig med att göra kvastar att sälja.

25. **Simonstorp.** Torpskylt uppsatt 1994-09-10. Soldattorp nr 88 i Bärsta rote. Byggnaden och grunden bortförd på 1940-talet. I husförhörslängden från 1726. Barnen Anna-Lisa och Ulla gick på 30-40-talet i skolan.
26. **Gröndal.** Torp beläget söder om Lindesdal. Endast en stenmur och några grundstenar fanns kvar vid torpskyltens utsättning 1994-09-10.
27. **Tingsplatsen.** Jönåkers härads tingsplats i skogen strax öster om Erikslund. Här lär man ha hållit ting till in på 1600-talet. Skylt uppsatt 1994-09-10.
28. **Högstugan.** Backstuga på Skillra ägor helt nära Adamsdal på mark som idag är uppodlad. Skylten är placerad nära gamla landsvägen. Bostad för fattighjon. Nybyggt 1841. Huset revs av Sven Larsson, Kärrdalen 1943. Sist boende i Högstugan var änkefru Maria Lovisa Sundström född 1862 i Stigtomta och död 1942. Ett av hennes barnbarn, Märta Pettersson, född 30/7 1917, gift och boende vid Oppeby Gård i Nyköping, har 1992 till Hembygdsföreningen överlämnat ett foto av sin farmor och Högstugan.
29. **Salingestugan.** Torp på Önnersta ägor beläget öster om Salinge i närheten av Källstugan. Finns i husförhörslängden från 1726, 1891 noterat som backstuga. Vid inventeringen den 29/5 1991 hittades endast några rester av grunden. Några tegelstenar minde om var byggnaden legat. Troligen har huset legat där vägen nu leder till Källstugan. Den vägen har tidigare gått söder om åkermarken vid vilken stugan låg. Inventeringen gjord av Sigvard Ejermo i samråd med Gun-Marie och Gunnar Berg. Torpskylten uppsatt tors. den 13/6 1991 av Sigvard Ejermo.
30. **Bråkgrop.** Belägen i Tallstugans hage 1½ km. öster om Stigtomta tätort och 100 m. norr om Salinge. Lantbrukaren Gösta Sandberg, ägare av Tallstugan, har berättat att bråkgropen tillkommit i början av 1900-talet och därefter använts av näraliggande bondgårdar till in på 1940-talet. Sandberg nämnde Stockholmstorp, Salinge, Ramshult, Varväng m. fl. Vid

inventeringen befanns gropen raserad. I dess närhet fanns en ovanligt stor myrstack. Bråkgropen utmärktes med skylt från vägen mot Udden, ett avstånd av ung. 30 meter. Tid för skyltens uppsättande: Torsd. den 13 juni 1991. Uppsättare: Sigvard Ejermo. Sandberg har medgivit bråkgropens utmärkande med ifrågavarande metallskylt.

31. **Gamla Dansbanan.** Dansbanan i Rogsta Hage utgjorde samlingspunkt för traktens ungdom under några år fram till 1924 då den flyttades till Idrottsföreningens mark där tennisbanan nu är anlagd. Tidigare fanns en dansbana i björkdungen vid järnvägsstationen. Där anordnades danskvällar med publik från många håll. "Rogsta Hage" är utmärkt med torpskylt. Uppgift om dansbanan är lämnad av förre målaren Gustaf Spångberg, Skogsäng, Stigtomta. Tillstånd för skyltens uppsättande lämnat av markägaren Lundblad, Rogsta. Stigtomta den 20/6 1991. Sigvard Ejermo.
32. **Karlslund.** Beläget på Tängsta ägor, norr om samhället, nära landsvägen, mitt emot Olslund. Stugan revs omkring 1930 då landsvägen skulle byggas om och breddas. Den siste som bodde där hette Linder. Einar Andersson och hans föräldrar och syskon bodde där tidigare.
33. **Brunnstugan.** Belägen vid vägen till Ahlen. Finns i husförhörslängden från början av 1800-talet 1846 angivet som härbärke för fattiga. Omkring 1920 fanns här Stigtomtas första dispensär som sköttes av sjuksköterskan Valborg Vinblad. Senare bodde här f.d. lindanserskan Edvardina Hansson, kallad fröken Pingel. NSF-scouterna använde huset som scoutlokal tidvis. Den brann ned omkring 1990, vådeld med tändvätska i spiseln. Skylt sattes upp 1998-08-28.
34. **Gamla Hvarväng.** Beläget nära nuvarande Varväng. Gården flyttades till sin nuvarande plats 1896. Varväng har brukats av ägarens släkt på arrende sedan 1854 inköptes 1928 från Tistagodset.
35. **Mellanstugan.** Belägen mellan de två Goglundagårdarna nära vägen till Fyrsjö. Den som sist bodde där hette Edla (efternamnet okänt). Huset revs i början på 90-talet men nu, 2003, har ett annat hus flyttats dit.

36. **Stigtomta Flygfyr.** Fyren stod på berget intill Stenbacken, nära Goglunda. Den sattes upp i mitten av 30-talet och ingick i det orienteringssystem som postflyget utnyttjade. Tändning och släckning ombesörjdes av Hultgrens på Goglunda. Den togs bort ungefär tio år senare.
37. **Fjället.** Ett torp under Bärsta storgård som låg nära Bärsta Mellängård. Det revs och flyttades till Nykyrkavägen 11 i Stigtomta för att senare flyttas och ligger nu nära Ene vid vägen till Tiggesta.
38. **Skåra Väderkvarn.** Den låg på berget mellan Bygget och Bollbacken. Två kvarnstenar fanns kvar. Läget finns markerat på Häradsekonomiska kartan från 1897.
39. **Spökstugan.** Torp på Harsta ägor. Den siste som bodde i huset var en man som allmänt kallades Kalle Tramp. Stugan revs omkring 1930.
40. **St. Kvarntorp.** Beläget nära L:a Kvarntorp. Finns i husförhörslängden från 1726. I närheten fanns också ett flerfamiljshus för arbetare på Wik. Det revs omkring 1940.
41. **L:a Kvarntorp.** På Wiks ägor. Revs på 1940-talet och de sista som bodde där var en familj vid namn Gustavsson. I husförhörslängden från 1726.
42. **Nedre Grindstugan.** På Wiks ägor belägen mitt emot allén till Wik. Huset revs omkring 1950 och den siste som bodde där hette Elis Andersson. Finns i husförhörslängden från 1836.

Arrendegårdar och torp under Valinge.

Intervjuer med kaptен Olof Kleen, Valinge samt Harry och Svea Källström, Borggård, i början av juni 2001. Upptecknat av Anna Maria Bengtsson och Carl-Olov Andersson.

43. **Drömtorp.** Kaptен Olof Kleen, som var med vid skyltuppsättningen, berättade att logen, som funnits här, var från 1600-talet. År 1943 revs

husen och förre arrendatorns fru, som fortfarande bodde kvar, fick flytta till närbelägna Valingelund. Rivningsvirket skulle användas för uppförande av en föreningslokal, vilket dock aldrig blev av.

44. **Liljeholmen.** Backstuga på Nedre Valinge ägor nybyggd 1846. (Enl. uppgift byggt av soldaten Dahlgren. Sonen Gustav bodde sedan i stugan och arbetade som eldare vid sågen på Valinge. Uppgifterna tveksamma.) Sist boende var en familj som hette Karlsson. Huset revs mellan 1940 och 1945.
45. **Kalkugn.** Belägen nära sjön strax väster om Valinge skola. Användes för kalkbränning för gårdens behov. Ugnen rasade ihop någon gång på 1930-talet.
46. **Arnudden.** Torp under Valinge beläget mellan Nysäter och Bullerstorp mellan vägen och sjön. Någon grund hittades inte men torpet fanns enligt kapten Kleen utmärkt på en karta från 1700-talet. Husförhörslängden anger 1/4 mantal från 1726. 1830 ödeshemman och 1845 obebyggt.
47. **Mosstorp.** Torp på Valinge ägor finns i husförhörslängden från 1726. Det köptes 1929 av Carl-Johan Gustavsson och övertogs senare av hans son. 1940 såldes torpet till Karl Magnusson och i mitten av 1940-talet revs huset. Ett uthus används fortfarande som sommarstuga
48. **Forntida offerhäll.** En flat stenhäll belägen nära Viksberg intill Kisängs sommarstugeområde. Sägner hävdar att det här offerades till de gamla gudarna. De antikvariska experterna ställer sig tveksamma till detta. Stenen skyltades 1999-05-28 och det var den hundra "torpskylten" som Stigtomtens Hembygdsförening satte upp.
49. **Djupviks såg.** I strömfåran till Nölstabäcken har vattenkraften utnyttjats till kvarn och såg. Sågen finns på karta från 1897 och var belägen nära bäckens utlopp i Långhalsen. Skylt uppsatt 1999-05-28.
50. **Haglund.** Torp på Senesta ägor beläget invid vägen mot Halla. Närmaste granne var torpet Stensätter intill Stafstugan som var sista gården i Stigtomta socken.

51. **Grindstugan.** Torp på Kjulsta ägor, bebott enligt husförhörslängden från 1783. Sist boende lär ha varit en skomakare. Namnet okänt. Skylt uppsatt 2000-05-06.
52. **Alstugan.** Skylt uppsatt 2000-05-06. Torp på Kjulsta ägor beläget vid Alstuguviken av Hallbosjön. 1783 stavat Ahlstufvan. I husförhörslängden från 1783. Obebodd och bortflyttad 1886-1890.
53. **Bergstugan.** Skylt uppsatt 2000-05-06. Torp även kallat Bergtorp på Kjulsta ägor beläget nära Hallbosjön inte långt från Grindstugan. Finns i husförhörslängden från 1783. Sist boende var f .d. soldat Abraham Sköld f. 1817 och hustrun Johanna Fredrika Phersdotter f. 1817. Båda dog 1878. Torpet saknas i husförhörslängden 1895 och på häradsekonomiska kartan från 1897. Åkermarken brukades av Kjulsta till in på 1960-talet då den planterades med skog.
54. **Wallersta Krog.** Skylt uppsatt 2000-06-27. Krogen låg mitt för Vallersta gård nära gamla vägen Stigtomta - Vrena. Vi vet genom Andréns bok att krögaren i Vallersta krog köpte kyrkbänkar vid auktionen i Nykyrka kyrka 1815. Gästgiveriet har alltså gamla anor men hur länge det funnits är oklart. 1826 benämndes innehavaren gästgivare och hette Erik Ersson. I husförhörslängden från 1846 benämns Vallersta, gästgivaregård 1 mtl skatte. Det ägs vid den tiden av ägaren till Wik baronen Brändström. Arrendator är från 1850 Anders Peter Scherman, född 1818-02-17 i Styrstad, Östergötland. Hustrun Anna Sofia Hagert f. 1820-02-03 i Tingstad (E). Scherman avlider 1859 och 1860 kommer Axel Lundgren f 1828-01-18 i Nöbbelöf (M) som inspektor till Vallersta. Han gifter sig snart med änkan Scherman och driver som arrendator gästgiveriet tills det upphör på 1870-talet. 1879 flyttar de till Vittinge i Västmanland. Krogen revs och virket användes vid bygge av Valskog. Från 1880-81 ägs Vallersta av hem. äg. Johan Andersson i Svalsta, Tuna. Han flyttar dit 1894 och brukar gården.
55. **Simlund.** Skylt uppsatt 2000-06-27. Simlund eller Bondeby 2 var en av Bondebygårdarna. Gården låg på höjden mot sjön men finns inte utsatt på kartan från 1897. Namnet finns kvar i Simlundsberget.

56. **Lilla Ramshult.** Skylt uppsatt 2000-09-02. Frälselägenhet under Tista. 17/256 mantal. Beläget väster om Kärrdalen. Ingår nu i fastigheten Kärrdalen. Rivet under första hälften av 1900-talet. Den 6/12 1904 skrevs Hilma Karlsson, Ramshult in i Stigtomta NTO. Marken har brukats av Kyrkobyn och Skillerhult i olika omgångar.
57. **Vitmossen.** Dagsverkstorp under Valinge. Omkring 1890 beboddes torpet av en sadelmakare som hette Ljungman. Han flyttade senare till Blomsäter.
58. **Grönstorp.** Soldattorp inte långt från Valingelund. Huset flyttades 1922 till Hagersta. Grönstorp, Vitmossen och Drömtorp låg förr i Lunda församling men har genom gränsändring förts över till Stigtomta.
59. **Kvarnen** i dagligt tal Kvarn belägen på Valinge ägor omedelbart väster om Kvarnsjön. Torpskylt uppsatt 2001-06-16. Beboddes mellan 1932 och 1940 av Gullie och Georg Karlsson. De hade två barn: Siv och en yngre bror. I ladugården fanns då 4 kor, 1 gris och ett 20 tal höns. Arbete fanns vid "Herrgård" dvs Valinge. Dessa uppgifter lämnade av Siv Fred, Laxne Gnesta, tel. 0158-320 26. Kapten Kleen, Valinge berättar att sista fast boende var en skogsarbetare som betalade hyran med att skjuta ekorrar, 50 öre / ekorre. Det fanns massor med ekorre. Skog planterades på åkermarken i slutet av 1940-talet. Kvarnaplogen planterades 1942. Lantbruket vid Kvarnen drevs av arrendatorn vid Högtorp Otto Karl Norrman. Omkring 1956 bodde 6 tyska skogsarbetare vid Kvarn. Förutom att arbeta i skogen så fiskade de gädda i sjön. Dessutom förtäljer ryktet att de brände starka drycker åt sig och andra. Kvarnen fungerade som sommarbostad fram till 1975. I ett reveterat timmerhus fanns ett rum och kök på nedre botten samt övervåning. Spis Nävekvärn nr 6, Ladugård har rasat, bod och traktorgarage står ännu men är i dåligt skick. Utanför på en berghäll finns en inristning "1885 CAC".
60. **Skvaltkvarn:** Skyltad 2001-06-16. c:a 150 m ner mot Kvarnsjön har funnits en skvaltkvarn långt tillbaks i tiden. På en karta från 1677 finns kvarnen markerad och den har säkert funnits där ännu tidigare. En skvaltkvarn hade ett vattenhjul monterat på en vertikal axel och

kvarnstenarna låg alltså rakt ovanför vattenhjulet. Den var mycket lätt att sköta. Vattnet kommer från Göljan, en liten sjö där Lunda, Kila och Stigtomta strålar samman. Sjön kallades på 16-1700 talet för Svarta sjö eller Göljanstaven. Till Göljan rinner vattnet från mossar i de stora skogarna väster om sjön. Vattenflödet från sjön är ganska litet och för att spara på vattnet anlades fördämningar som öppnades när kvarnen skulle köras. Spår av dessa dammar finns fortfarande i bäcken. Mjölet från den tidens kvarnar var förstas osiktat, nyttigt! Ville husmor baka siktekakor fick hon sikta mjölet för hand. För 200-300 år sedan fanns bröd inte dagligen på bordet. Säkert har många böner lästs för första brödkakan som bakats av årets skörd.

Kvarnsjön - Rinkebysjön, som får sitt vatten från bl. a. Göljan, ligger i en c:a en mil lång sprickdal, en förkastningsspricka, som sträcker sig från Yngersdal till byn Jäder i Lunda. Berggrunden utgörs av en slags leptit, svart, järnförande. Kvarnsjön har sänkts och kanal till Rinkebysjön har sprängts. På en karta från 1746-57 finns en damm markerad mellan sjöarna. Våra förfäder bosatte sig vid sjöar där fisk, fågel och annat vilt fanns. Från Sjöstugan berättas att en död kalv fungerat som åtel för ålfiske. Stora mängder fångades vid kadavret. Stora ålar, 2-3 kilo per styck, såldes till restaurang i Nyköping. På 1920-talet fanns 6 torp under Valinge vid Kvarnsjön.

61. **Ingmässlan** eller Ingmässlatorp, arrendetorp under Valinge. Areal 10,32 ha. Gården uppförd på 1840-talet. 1835 brukades marken som slåtteräng till Bosshagen. Sista arrendatorn Emil Gustavsson f. 12/1 1877 övertog arrendet efter sin svärfar 1901. Emil Gustavsson var son till arr. Gustav Jansson f. 1835 å Kvarnen Stigtomta och hans hustru Brita Katarina f. Asplund 1836 å Karlberg Lunda. Emil var gift med Klara Amanda Rolin f. 31/10 1882 å Solstugan Kila, hon var dotter till grenadjär Johan August Rolin f. 1850 i Bärbo och hans hustru Klara Charlotta f. Karlsson 1843 å Laggölet, Kila. Barn till Emil G-son; Emil Gunnar Emilsson f. 4/11 1906, Arvid Ferdinand Emilsson f. 6/8 1908, Hildur Amalia Emilsson f. 21/3 1910. 1922 ville Emil G-son ha en ny ladugård. Dr Kleen föreslog att han skulle överta Bosshagen i stället. Emil svarade då "Varför bo så nära stora vägen". Ny ladugård byggdes då vid Ingmässlan. Logen flyttades sedermera ner till Valinge. Allt enl. kapten Kleen. Arealen vid Ingmässlan var totalt 10,32 ha varav åker 9,82 och

betesmark 0,5 ha. Djurbesättning: 5 kor, 1 kviga, 2 oxar, 2 svin och ett 40-tal höns. Emil G-son hade två bröder, Hjalmar var rättare vid Hagersta. Den andra brodern bodde i Stockholm. Denne bror sände sina barn till Ingmässlan för att de skulle få gå i Valinge skola, en skolväg på c:a 7 km. Barnen gick stigar och småvägar över skogen. Emil flyttade till Hällen före 1955 med sin fru Amanda. Torpskylt uppsatt 2001-06-16.

62. **Kärresjö** lades 1903 tillsammans med Humlebol och sambrukas med Valinge. Kärresjö mosse, som uppodlades i början på 1900-talet, ökade arealen väsentligt. Vid Kärresjö fanns till för några år sedan ett boningshus, likt det vid Humlebol, byggt på 1600-talet. På 1940-talet fungerade det som skogshuggarförläggning. Det användes sedan som sommarbostad men förföll alltmer för att slutligen rivas. Nuvarande huvudbyggnad vid Kärresjö uppfördes 1915. Skylt uppsatt 2001-07-17.

63. **Kärresjö såg**. En gammal vattenhjuldriven såg som låg i bäcken till Kärresjö mosse. Vattnet rinner vidare i grav till Neder-Valinge och ut i Yngaren. Rester av fundament till vattenhjulet finns fortfarande i bäckfåran. 1910 var sågen ännu i drift. Den hade emellertid låg kapacitet, vattentillgången var inte stor, varför en ny såg byggdes vid Valinge. Skylt uppsatt 2001-07-17. Sågen vid Valinge byggdes på 1910-talet. Den elektrifierades omkring 1940 samtidigt med flera bostäder på godset. Staten gav bidrag till elektrifiering. Sågen sysselsatte 5-6 arbetare. Man sågade timmer från gårdens skogar. Timret flottades till en del bl. a. från Humlebol. Det roddes eller bogserades med båten Yngaren till sågen. Personligheter bland arbetarna: Stor-Olle och Harry Johansson från Bullerstorp. Stor-Olles far var plankbärare.

64. **Bullerstorp**. Namnskylt uppsatt 2001-07-17. Det gamla torpet utgjordes av en byggnad av liggande timmer, som låg något öster om det nuvarande boningshuset alldeles nedanför landsvägen. Det beboddes fram till ung. 1928-30 då det blev hönsbostad för att slutligen användas som vedbod. Myrorna gjorde en myrstack av hela huset innan det revs omkring 1959-60. Sista boende i huset var Stor-Olles föräldrar. Det nuvarande boningshuset vid Bullerstorp byggdes omkring 1910-1915. Torpet var ett arrende under Valinge med 3-4 tunnland åker ned mot sjön samt 3 tunnland vid Kärresjö. Ladugården hade plats för tre kor. Någon häst fanns inte. Dragare lånades vid behov. Åkermarken brukades ännu på

50-talet av arrendatorn vid Karltorp men är sedan länge planterad med skog. På berget ovanför vägen har det funnits ett lusthus dit gamla dr. Kleen ibland tog sig för att njuta av utsikten över sjön.

65. **Oxelgården.** Skylt uppsatt 2002-05-11. Oxelgården låg helt nära landsvägen på norra sidan mitt för den gamla allén upp till prästgården. Brandstationen, nuvarande bilverkstaden, ligger i dag omedelbart väster om den plats där mangårdsbyggnaden låg. Det var ett torp under Tistagodset och omfattade åtskilliga tunnland mark. Fastighetsbeteckningen Oxelgården 1:xx gäller för alla fastigheterna i området Nykyrkavägen-SkolvägenKlockarvägen-Oxelvägen till och med skolan. Elof Andrén nämner i sin bok "En Sörmlandsbygds Historia" att kyrkoherden Magnus Petri 1610 flyttade till Oxelgården vid allmänna vägen, "när han för hög ålders skull slutade sin prästgärning". Torpet, arrende under Tista, var egen brukningsenhet fram till början på 1900-talet då det lades till Kyrkbyn. Ladugården revs förmodligen 1942 när brandstationen byggdes. Mangårdsbyggnaden fanns kvar till början på 1960-talet då den revs, kanske i samband med att vägen (riksväg 52) byggdes om. Sista boende var skomakare Berggren med sönerna Per-Erik och Bernhard, mera kända som Perka och Klåparn.
66. **Potatisgröpper.** skyltad 2002-05-11. Potatisgropar heter det förstås på vårdad svenska men i dagligt tal säger man vanligtvis gröpper. De användes för vinterlagring av potatis med mycket gott resultat. Det var gropar utgrävda i tjänlig mark c:a 1,5 kanske 2 meter i fyrkant och ungefär 2 till 2,5 meter djupa. Öppningen täcktes av en träram med en yttre och en inre lucka. Mellanrummet fylldes ut med en halmsäck e.d. Marken här är idealisk för detta ändamål. Mjölsand som är lätt att gräva i och som håller sig torr i alla väder. Groparna användes av bönderna i grannskapet fram till någon gång på 60-talet.
67. **Bråkgrop.** skyltad 2002-05-11. Bråkgropen såväl som potatisgroparna ligger på Nystugans marker c:a 50 meter öster om vägen till Nystugan och 2-3 hundra meter in från landsvägen. Bråkgropen användes vid linberedning. När linhalmen rötats torkades den över elden i bråkgropen för att därefter bråkas. Därvid knäcktes de torra stjälkarna så att man sedan kunde skäcka bort den hårda veden och få fram de rena linfibrerna. Efter häckling var sedan linet färdigt att spinna till garn.

68. **Gölstugan.** Torp på Bondeby ägor.
69. **Qualsterbacken.** Skyltad 2003-05-05. Backstuga på Skillra ägor.
Belägen i backen ovanför Frubäcken mittemot nuvarande Kvalsterbacken.
Bebott från ca 1850 till ungefär 1900.
70. **Mellantorp och Ynnerstorp.** Skyltade 2003-05-05. Mellantorp, soldattorp nr 89, på Tängsta ägor. Beläget på vad som nu är Frubäckens villaområde. Bebott sedan före 1726 när kyrkans husförhörslängder börjar. Fastigheten revs i samband med Frubäcksområdets utbyggnad i början av 1970-talet. Ynnerstorp eller Unerstorp på Åsby ägor. Närmaste granne med Mellantorp. Även detta revs på 1970-talet vid utbyggnad av samhället. Finns i husförhörslängderna från 1726.
71. **Höjden.** Skyltad 2003-05-31. Torp på Kjulsta ägor. Nybyggt 1856.
Bebott av arbetsfolk vid Kjulsta. Förekommer i husförhörslängderna endast mellan 1856 och 1876.
72. **Banvaktstugan 9.** Låg i närheten av Björntorp på andra sidan järnvägen vid vägen som då fortsatte förbi Stentorp och Jägarholmen. Banvaktstugorna var numrerade med början i Oxelösund. I husförhörslängden 1876 finns tre banvaktstugor i Stigtomta församling med nr 7, 8 och 9. Nr 7 låg vid Jordbro, nr 8 vid Björntorp och nr 9 vid vägen till Åsby. Senare har troligtvis numreringen ändrats så att de nu kallas nr 8, 9 resp 10. När järnvägen avvecklade banvaktsverksamheten såldes stugan till privatpersoner. Senare återköptes den för att rivas, även vägen har rivits upp. Skylt uppsatt 2003-07-10.
73. **Fiskarstugan, Wik.** Skylt uppsatt 2007-08-20. Torp på Wiks ägor, brukas från gården. Finns i husförhörslängden från 1836 och bebos av arbetsfolk från Wik. Från 1870 mest äldre inhyses.
74. **Wiks Wäderqvarn.** Skylt uppsatt 2008-07-15. Från 1861 finns väderkvarnen i husförhörslängden A1:15. På väderkvarnsåsen finns fundament kvar som kan vara kvarnens grund. Mjöltnare finns skriven på Wik redan tidigare så att kvarnen har säkert funnits där länge.

75. **Gårdssmedjan.** Skylt uppsatt 2008-07-15. Vid Wik fanns liksom vid de flesta gårdar en gårdssmedja. Den placerades i regel, med hänsyn till brandrisken, rätt långt från annan bebyggelse.
76. **Hammarstugan på Helgesta ägor.** Skylt uppsatt 2009-05-23. Finns i husförhörslängden från 1783 bebott till fram till 1849 och stod därefter tomt i nästan 20 år. Mellan 1867 och 1891 beboddes det på nytt. Sista familjen var Karl Johan Ringstrand med hustrun Eugenia Vilhelmina Pantzar och barnen Edith Vilhelmina, Elsa Viktoria och Emelia Valentina. De flyttade till Tuna socken 1891-10-21.
77. **Skräddartorp.** Finns i husförhörslängd redan 1783. Det hörde en tid till Hjelma rote och senare till Bärsta rote. Det var beläget på Skillra ägor. 1910-11-12 avled Karolina Charlotta Persson hustru till Johan August Johansson arbetskarl vid Skräddartorp. Skylt uppsatt tidigare.
78. **Sörkärrsstugan.** Var bebodd redan 1726 och fram till 1900. Från 1835 till 1897 av samma familj. På karta från 1897 finns en stig markerad fram till Nydala. Skylt uppsatt 2010-10-23.
79. **Rosenlund.** Stugan var bebodd 1821 men revs 1935 och av timret byggde man till Enstugan som ligger på väg ner till Bärstabadet. Rosenlund låg 75 m öster ut på gårdet från där skylten sattes upp 2010-10-23. En stuga kallad Lilla Rosenlund var endast bebodd från 1821 och trettio år framåt. Det framgår av husförhörslängd.